

claro, respondetur id esse verum de habitu naturali acquisito, quod ex omni parte naturale est, tam ex parte principiorum, quam ex parte acquisitionis, et sic non est radicaliter supernaturale : at vero habitus theologiæ radicaliter est supernaturalis ex parte suorum principiorum, licet formaliter sit acquisitus. Unde sicut utitur lumine supernaturali fidei ad accipiendum sua principia, ita potest uti lumine evidenti si præsupponatur. Neque est simile de virtutibus moralibus acquisitis, quia istæ non originantur a motivo supernaturali, tamquam a principio essentialiter specificante, licet possint a supernaturali virtute dirigi v. g. a charitate tamquam ad finem extrinsecum : theologia autem nostra respicit principia supernaturalia tamquam essentialia, et specificativa, si quidem non habet aliam rationem formalem, quam procedere ex revelatis a Deo, et sic per se habet uti lumine supernaturali, tamquam principio.

XXII. Ad primam confirmationem respondetur, quod quando objecta apparentevidentia per novam lucem non factam ab ipsa scientia, et per ejus resolutionem, sed præsuppositam, et factam a superiori scientia, tunc non exigitur novus habitus scientiæ inferioris, quia semper salvatur idem formale motivum, scilicet tendere in conclusiones deductas ex principiis manifestatis per superiorem scientiam, et solum est variatio quædam extrinseca in hoc quod talis scientia superior sit in eodem subjecto, in quo scientia inferior, ex cujus conjunctione perficitur scientia inferior, habendo evidentiam suorum principiorum non solum præsuppositam, sed etiam applicatam sibi; quando vero objecta illuminantur nova luce, et evidentia orta ex ipsomet habitu inferiori, et per resolutionem ab ipso

factam usque ad prima principia, non autem præsuppositam in scientia superiori, talis illuminatio novam rationem formalem petit, et consequenter distinctum habitum.

XXIII. Ad secundam confirmationem respondetur, quod si daretur theologia per se infusa, in duobus differret a nostra acquisita, vel per accidens infusa. Primo, quod theologia infusa per se deberet immediate resolve in principia per se nota, non autem id præsupponere ab alia scientia factum, ita, quod immediate ex natura sua postularet oriri ex lumine gloriæ per revelationem supernaturalem. Secundo, quod veritates ipsæ non solum supernaturaliter cognoscerentur, sed etiam ipsa connexio, et consequentia illativa supernaturaliter deberet esse nota, et non lumine naturali acquiri. Unde theologia per se infusa vix potest reperiri formaliter extra visionem Verbi, sed intra ipsam, sed hæc est theologia eminenter, non formaliter, nisi detur aliqua scientia, vel revelatio extra Verbum, per se, et essentialiter connexa cum lumine gloriæ, et non cum alio lumine, ut evidenter versetur circa ipsum Deum, et conclusiones illatas ex illo clare viso.

ARTICULUS VI.

Utrum theologia subalternetur principiis naturalibus, ex quibus demonstrat?

I. Plures ex demonstrationibus, quæ fiunt in theologia, deduci solent ex una præmissa de fide, et altera lumine naturali nota, ut est in illo vulgari exemplo: omnis homo est risibilis, Christus est homo, ergo Christus est risibilis; ubi conclusio dependet ab illa præmissa naturalis ordinis, omnis homo est risibilis: et tunc est difficultas in

duobus. Primo, an talis conclusio respiciat utramque illam præmissam ex æquo, ita ut lumen naturale etiam influat per se directe in illam conclusionem, atque adeo remota præmissa naturali, et utraque posita de fide, mutetur etiam lumen, et assensus talis scientiæ. Et secundo, est difficultas, an hoc sufficiat ut subalternetur theologia ad scientiam naturalem, cujus est illa præmissa.

II. Circa primum, aliqui auctores existimant in theologia assensum ortum ex duabus præmissis de fide, esse distinctum specie ab eo qui oritur ex altera præmissa naturali, et consequenter præmissam naturalem influere ut principale principium, et ex æquo influens cum principio de fide, si quidem specificè mutat assensum, et lumen illius. Ita sumitur ex Molina hic art. III, circa finem disputationis, et sequitur pater Granados hic disp. VIII.

III. Circa secundum, est sententia patris Vazquez hic disp. VII, c. V, et subscribit pater Granados, disp. VI, nu. VIII, in fine, theologiam subalternari aliquo modo illi scientiæ naturali, a qua sumit principia v. g. philosophiæ morali in conclusionibus moralibus deducendis. Cui in hac parte contradicit Arrubal hic d. II, c. X, ubi docet theologiam nullis scientiis subalternari.

IV. Supponendum est id quod diximus præcedenti articulo de duplici subalternatione, altera ex parte principiorum, altera ex parte subjecti, quando est extraneum, et diversum a subjecto scientiæ superioris. Et advertendum, quod non facit subalternationem simpliciter hoc quod est mutuari aliquod principium ab aliis scientiis, ad procedendum ex illo, tamquam ex principio extraneo, et mutuato. Ratio est, quia subalternatio propria, et

simpliciter requirit, quod aliqua scientia ex propriis principiis et intrinsecis non possit resolve in principia per se nota, sed pro evidentia suorum principiorum necessario debeat recurrere ad aliquam aliam scientiam, quæ talem evidentiam faciat. Si autem utitur principiis aliarum scientiarum, tamquam extraneis, et mutuatis, et in illis solum recurrit ad scientiam extraneam pro illorum evidentia, non manet subalternata intrinsece, quia quantum ad propria, et intrinseca principia non accipit evidentiam ab alia scientia, sed solum quoad principia extranea. Et ex hoc judicanda est subalternatio propria, et intrinseca, scilicet an inveniatur in principiis intrinsecis, propriis alicujus scientiæ, an solum in externis, et mutuatis, præterquam quod scientia subalternata non utitur principiis aliarum scientiarum, seu conclusionibus, assumit enim principia, quæ probantur a scientia superiori tamquam conclusiones, non autem principiis superioris scientiæ utitur resolvendo usque ad principia per se nota.

V. Dico ergo primo: Principia naturalia non assumuntur a theologia tamquam propria, et per se principia ejus, nec ex hoc aliquam essentialem subalternationem habet theologia ad scientias naturales. Hæc conclusio est communiter admissa a Thomistis. Videri potest apud Navarrete hic, controv. X, et Gonzalez, quæst. I, art. III, disp. III, conclus. VI. Est expressa Div. Thomæ hic art. V, ad secundum, ubi inquit: « Non accipit hæc scientia sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem; et ideo non accipit ab aliis scientiis, tamquam superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus, et ancillis, sicut architectonicæ utuntur subministrantibus, ut civilis mili-

tari, et hoc ipsum quod sic utitur eis, non est propter defectum, vel insufficientiam ejus, sed propter defectum intellectus nostri, qui ex his quæ per naturalem rationem, ex qua procedunt aliæ scientiæ, cognoscuntur facilius manuducitur in ea, quæ sunt supra rationem, quæ in hac scientia traduntur. » Ita D. Thomas. Qui etiam videri potest secundo contra gentiles, cap. iv, et in primo, q. i prologi, art. ii.

VI. Ratio autem sumitur ex ipso D. Thoma, 1-2, q. lxxv, art. v ad iv, quia sapientia non solum utitur principiis indemonstrabilibus, sive propriis, sive alienis deducendo conclusiones ex eis, sed etiam judicando de illis, et disputando contra negantes ipsa. Unde apparet, quod scientia superior, qualis est sapientia sine subalternatione, vel inferioritate, sed servando suam superioritatem, utitur principiis aliarum scientiarum : constat autem, quod theologia est sapientia, ut probat D. Thomas hic articulo vi, agit enim de rebus per altissimam causam, et de omnibus judicat, etiam de ipsa metaphysica, et corrigit omnes scientias naturales, earumque principia, ergo utitur illis sine ulla subordinatione, et subalternatione, sed retinendo suam superioritatem, et non sumendo ab eis certitudinem, sed potius illis præbendo, etiam quando utitur earum principiis.

VII. Et potest fundamentum hoc penetrantius explicari, tum generaliter in omni sapientia, tum specialiter in theologia. Generaliter quidem, quia sapientia, seu scientia superior, etiamsi aliquando utatur principiis aliarum scientiarum inferiorum, tamen non accipit ex illis certitudinem supremam, qualis est certitudo sapientiæ, quia hæc non potest provenire ex principiis inferioribus, ut inferiora sunt, sic enim non possunt præbere certitudinem

illam supremam, qualis est sapientiæ, nisi illa principia sint correctæ, et judicata, et consequenter perfecta per ipsam sapientiam, ergo in inferendis illis conclusionibus ita utitur sapientia principiis inferioribus, quod tamen formaliter semper reducitur ad superiorem rationem sapientiæ, a qua principia inferiora perficiuntur, id est, judicantur et approbantur, et defenduntur, ergo conclusiones sic illatæ a superiori scientia, ut formaliter participant certitudinem supremam, qualis est sapientiæ, non dependent a præmissis scientiæ inferioris, ut inferior est licet materialiter utatur illis, sed solum dependet ab illis ut subjectis lumini superiori, et ab eo correctis et approbatis, quod est formaliter dependere solum a lumine superiori, ut sapientiali.

VIII. Specialiter autem habet vim ista ratio in theologia, quia procedit ex principiis elevatis et revelatis, et sit conclusio illata ex principio fidei, et præmissa luminis naturalis altioris veritatis est, quam conclusio pure ordinis naturalis, affirmat enim certo aliquam veritatem, et infert illam de subjecto supernaturali, et dependenter a præmissa de fide, et sic præmissa naturalis non potest ibi influere, nisi vel cum aliqua elevatione, si quidem influit in veritatem excedentem ordinem naturalem, vel solum se habet ut conditio applicativa, seu explicativa principii supernaturalis, non vero se habet ut per se principium talis veritatis illatæ : quocumque autem modo ponatur, non subordinatur illi præmissæ naturali, quia non respicit illatam ut principium perfectivum sui in quantum naturalis est, sed potius ut perfectam, et elevatam a se, ergo non respicit illam per subordinationem, et subalternationem.

IX. Ex quo colligitur, patrem Vaz-

quez, disp. vii, cap. v, non solum falso dicere quod theologia subalternatur philosophiæ morali, sed etiam pugnantia docuisse, dum ex una parte inquit tractatum morale non pertinere ad theologiam, sed illam partem esse philosophiam moralem, ex alia vero docet theologiam subalternari philosophiæ morali. Si enim subalternatur philosophiæ morali, maxime in illa parte, quæ docet moralia, nam in pure speculativa, quomodo subalternabitur philosophiæ morali. Si autem in moralibus subalternatur illi, ergo illa pertinent ad theologiam, aut si non pertinent, quomodo in illis subalternatur philosophiæ?

X. Dico secundo : Quando theologia sumit principia naturalia ad inferendum suas conclusiones, probabile est, quod talis præmissa naturalis non concurrat ut causa principalis assensus, et ut præbens rationem formalem, sed ministerialiter, et tamquam conditio, seu applicatio, aut explicatio præmissæ supernaturalis propter defectum nostri intellectus, et imperfectionem in cognoscendo omnia, quæ pertinent ad revelata per fidem. Probabile etiam est, quod illa præmissa concurrat ut ratio formalis et verum principium, ut tamen elevata et judicata, seu approbata a principio supernaturali, et sic formaliter tota ratio reducitur ad principium superius. Uterque modus dicendi admittitur a Thomistis, ut videri potest apud magistrum Gonzalez hic, disp. iii, n. lxxv, et Navarrete, controv. x, §. unico circa finem. Et bene inspectus secundus modus non contrariatur primo, sed illum explicat et juvat. Nam præmissa naturalis dupliciter potest considerari. Uno modo ut præcise procedens ex propriis ad illustrandum conclusionem : alio modo ut superadditur illi nova aliqua ratio, seu illustratio ex con-

junctione ad præmissam de fide, quia cum fides possit judicare de veritatibus naturalibus, easque corrigere si in aliquo deficient, consequenter si illas approbat, et assumit ad inferendum conclusiones, perfectiores reddit in ratione certitudinis, magis enim certificamur de his, quæ videmus a fide approbari, seu non reprobari, utpote altiori lumini subjecta, et conformia, nec ab ipso reprobata, et sic ut judicata et approbata a fide reducuntur ad altiore rationem, et elevari dicuntur a superiori lumine, et sic D. Thomas in primo ad Annibaldum, dist. i, quæst. ii, art. ii, ad secundum, inquit : « Quod dupliciter potest una scientia supponere aliquid ab alia : uno modo ut principium, quo de aliis judicet, et sic inferior scientia accipit a superiori. Alio modo sicut illud de quo judicetur, et sic scientia superior accipit ab inferiori. Hoc autem modo accipit hæc doctrina ab aliis, et non primo, ipsa enim judicat de his, quæ sunt in aliis scientiis per principia propria et non e converso. » Ita Div. Thomas. Ergo sentit, quod principia inferioris scientiæ concurrunt cum principiis hujus scientiæ ut judicata, et approbata a superioribus principiis, et sic accipit majus robur, et certitudinem utpote judicata a superioribus principiis fidei, tamquam a superiori tribunali : magis autem certificamur de aliqua re, quando videmus ab altiori judicio confirmari, et approbari. Principia autem sic certificata majori lumine, influunt ut causæ principales, et tamquam veræ præmissæ, et principia, quia induunt eandem rationem formalem superiorem, licet participative, et consequenter sub illa non manent tales præmissæ ut inferiores. Cæterum si præmissæ naturales considerentur ut præcise ex propriis naturalibus, sic non præbent ra-

tionem formalem influendi in conclusionem, sed ministerialiter deserviunt superiori lumini fidei, manuducendo intellectum nostrum ad ea quæ in fide continentur virtualiter, et illative, et eo quod noster intellectus propter deficientiam suam non potest ex solo lumine fidei explicare se sine alio adjumento in omnia, quæ sub fide virtualiter continentur, sed hoc accommodatius ad suam debilitatem facit per ea, quæ cognoscit lumine naturali.

XI. Unde D. Thomas in præsentia quæstione, art. v ad 11, dicit quod theologia non accipit tamquam a superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus, et ancillis, sicut architectonicæ utuntur subministrantibus, ut civilis militari: et hoc ipsum quod sic utitur eis non propter defectum, vel insufficientiam ejus, sed propter defectum intellectus nostri, qui ex his, quæ per naturalem rationem cognoscuntur, facilius manuducitur in ea quæ sunt supra rationem, quæ in hac scientia traduntur, ergo secundum Div. Thomam naturales veritates prout naturaliter cognoscuntur, non deserviunt ut principia per se illuminantia objectum theologiæ, sed propter defectum, et imperfectionem subjecti, scilicet intellectus nostri, cui propter suam debilitatem magis accommodantur res supernaturales fidei per hanc applicationem luminis naturalis, et modi connaturalis intelligendi quam sine illo. Et hoc est ministerialiter illi deservire, non principaliter, quia non propter indigentiam luminis supernaturalis ex se, sed propter accommodationem ad hoc subjectum utitur illis principiis, non propter deficientiam intrinsecam luminis superioris.

XII. Et sic videtur, satis fundari conclusio quantum ad hanc partem, quia lumen supernaturale de se non

indiget illa præmissa naturali, quia ad illam extendi potest sine adminiculo naturalis luminis, solum beneficio ipsius Dei revelantis, si magis explicaretur in ipso intellectu, sicut invenitur in scientia animæ Christi, quæ ex revelatione est orta, et ad omne naturale se extendit. Ergo ex imperfectione subjecti participantis illud lumen provenit, quod illi ministret scientia naturalis, non tamen id provenit ex ipsa specifica ratione theologiæ, quasi tali lumine naturali indigens ex propria specie sua.

XIII. Dices: Sive hoc possit lumen naturale sive non, tamen supposita imperfectione subjecti de facto utitur theologia illa præmissa naturali ut vere, et proprie inferente, et influente in conclusionem, non quod se habeat ut conditio, seu ministerialis applicatio tantum. Respondetur influere quidem, et inferre illam præmissam, sed ut subjectam fidei, et elevatam ab ipsa, quatenus ejus correctioni, et approbationi subjicitur, et sic de ejus certitudine participat. Sed tamen considerata illa præmissa quantum ad id quod est naturalis luminis in illa, ex hac parte solum se habet ut deserviens ad hoc, ut connaturalius utamur præmissa fidei juxta nostrum modum intelligendi applicando, et explicando illa ad inferendam conclusionem, sicut explicatum est.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XIV. Primo, arguitur: conclusio theologica deducta ex una de fide, et altera de lumine naturali, inferitur per veram dependentiam, et illationem ab utraque præmissa, non ab una tantum, ergo illa conclusio subordinatur utrique præmissæ, alias si ab una tantum inferretur, non esset syllogismus, nec discursus

integer: si autem est syllogismus, vere componitur ex tali præmissa naturali, ergo conclusio illata subordinatur illi scientiæ, et lumini, a quo desumitur illa præmissa. Unde manet exclusa solutio patris Arrubal hic, disput. 11, cap. x, quod non subordinatur alicui scientiæ naturali, quia potest præmissam naturalem desumere ex lumine principiorum. Contra hoc enim est, quia jam fatetur hæc solutio subordinari theologiam lumini naturali, sive sit scientificum, sive lumen principiorum, hoc enim materialiter se habet. Et deinde, quia conclusio theologica non potest semper immediate desumi ex lumine principiorum, sed mediante aliquo discursu naturali, et consequentiis inde deductis, sicut illa conclusio, Christus est risibilis non deducitur immediate ex definitione hominis, quæ innotescit lumine principiorum, sed ex illa deducitur per consequentiam, quod homo sit admirativus, et ex eo quod admirativus quod sit risibilis: unde per multas consequentias, et discursus naturales reducitur ad lumen principiorum, ergo non solum subordinatur illi, sed etiam scientiæ discurrenti.

XV. Confirmatur quia theologia est scientia naturalis, et acquisita ut infra ostendetur, ergo continetur in seminario omnium scientiarum naturalium, scilicet in habitu principiorum, a quo omnes scientiæ naturales derivantur, ergo theologia subordinatur illi, et non solum principiis supernaturalibus.

XVI. Respondetur ex supradietis, quod præmissa naturalis consideratur dupliciter. Primo, secundum quod præcise naturalis est, et sic ex hac parte non concurrat, nisi ministerialiter, et ex defectu subjecti non perfecte participantis supernaturale lumen, non autem ex indigentia lu-

minis theologici loquendo ex specie sua, seu ut respicit objectum. Alio modo consideratur præmissæ naturalis, ut conjuncta præmissa supernaturali de fide, scilicet ut ab ea elevatur, quia approbatur, et corrigitur ab ipsa, et ejus certitudinem participat: et hoc modo etiam præmissa naturalis concurrat, non principaliter, et per se, sed sub altiori lumine, ut dictum est. Et hac ratione viri doctissimi dicunt concurrere præmissam de fide, et naturalem, quatenus in uno medio uniuntur, licet secundum se sint lumina diversi generis, quia non concurrat præmissa naturalis, ut lumen naturale est, nisi ministerialiter, et dispositive: ut autem participat de certitudine fidei, atque ab ea elevata, et approbata, concurrat sub eadem ratione formali qua fides, quatenus de ejus certitudine, et ratione formali participans.

XVII. Ad confirmationem respondetur quod theologia est scientia naturalis acquisita formaliter, originative tamen et virtualiter est ex principiis supernaturalibus, in quibus fundatur. Unde non continetur in lumine principiorum naturalium ut præcise naturalia sunt, sed prout illustrantur, et perficiuntur lumine fidei. Fides enim propter suam superioritatem non solum perficit scientias, sed etiam principia, quia etiam de eis habet judicare, et corrigere. Unde in ipsa fide radicatur theologia, vel in habitu principiorum, ut illustrato per fidem.

XVIII. Secundo: arguitur scientia, quæ nititur principiis desumptis ab altera scientia, subordinatur illi vel simpliciter, si omnia principia ab illa desumat, vel secundum quid si solum aliqua mutuentur; sed theologia accipit principia a naturalibus scientiis, ut videmus in multis demonstrationibus, ergo saltem secundum quid subordinatur aliquo